วิเคราะห์การเขียนบทสารคดีวิทยุของนิสิตวิชาโทภาษาไทย ชั้นปีที่ 3 มหาวิทยาลัยทักษิณ

Script Writing Radio Broadcasting Analysis of Thai Language Minor Student Studying in the 3rd of Thaksin University

สมิทธ์ชาต์ พุมมา[1] และ ทีปวิท พงศ์ไพบูลย์[2]

บทคัดย่อ

บทความนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อวิเคราะห์ประเภทและโครงสร้างบทสารคดีวิทยุของนิสิตวิชาโทภาษาไทย ชั้นปีที่ 3 มหาวิทยาลัยทักษิณ จำนวน 36 เรื่อง โดยใช้แนวคิดเกี่ยวกับการเขียนบทสารคดีวิทยุ ผลการศึกษาพบว่า ประเภทของสารคดีแบ่งออกเป็น 7 ประเภท ได้แก่ 1. สารคดีสุขภาพ 2. สารคดีท่องเที่ยว 3. สารคดีอาหาร 4. สารคดีประวัติศาสตร์ 5.สารคดีสิ่งแวดล้อม 6. สารคดีการศึกษา และ 7. สารคดีบุคคล ส่วนด้านโครงสร้างบท สารคดีวิทยุ พบว่า แบ่งออกเป็น 4 ส่วน ได้แก่ ชื่อเรื่อง การเปิดเรื่อง การดำเนินเรื่อง และการปิดเรื่อง

คำสำคัญ: ประเภทสารคดีวิทยุ, โครงสร้างบทสารคดี, บทสารคดีวิทยุ

Abstract

The objective of this article aimed to analyze type and structure of 36 script writing radio broadcatings of Thai language student studying in 3rd of Thaksin University. The data was analyzed using the concepts of script writing radio broadcasting. The results found that the type of script writing radio broadcasting could be devided into 7 semantic domains: 1.health 2.tourism 3. food 4. history 5. environment 6. education and 7.biography. Moreover, there were 4 structures of script writing radio broadcasting: 1. title 2. introduction 3. body and 4.conclusion.

Keywords: Type of Script Writing Radio Broadcating, Structure of Script Writing Radio Broadcating, Script Writing Radio Broadcating

[1] อาจารย์ประจำสาขาวิชาภาษาไทย คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยทักษิณ อีเมล p_samiththicha@yahoo.com
[2] อาจารย์ประจำสาขาวิชานิเทศศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยทักษิณ อีเมล teepavit@hotmail.com

ความสำคัญและที่มาของปัญหาวิจัย

บทสารคดีวิทยุเป็นงานเขียนร้อยแก้วประเภทหนึ่งซึ่งมีวัตถุประสงค์ในการเขียนเพื่อนำผลงานที่เขียนไปใช้อ่านออกอากาศทางรายการวิทยุกระจายเสียง ซึ่งเนื้อหาที่เขียนก็จะเป็นเรื่องราวต่างๆ เช่น การท่องเที่ยว อาหารการกิน สุขภาพอนามัย ประวัติศาสตร์ ประเพณีและวัฒนธรรม เป็นต้น ซึ่งบทที่เขียนขึ้นจะต้องให้เหมาะสมกับเวลาที่จะออกอากาศด้วย เช่น บทสารคดีวิทยุ 1 นาที 5 นาที หรือ 10 นาที เป็นต้น งานเขียนบทสารคดีวิทยุจะต้องอาศัยความรู้อย่างน้อยสามประการ ได้แก่ ภาษาศาสตร์ นิเทศศาสตร์ และความรู้เกี่ยวกับเรื่องที่จะนำเสนอ ทั้งนี้ผู้เขียนจะต้องมีการศึกษาค้นคว้าเรื่องราวที่เป็นความรู้รอบตัวมาก่อนจึงจะสามารถนำมาถ่ายทอดให้แก่ผู้ฟังได้ หากผู้เขียนไม่มีความรู้ทั้งสามประการดังกล่าวข้างต้นอย่างเพียงพอแล้ว งานเขียนที่ออกมาก็อาจทำได้ไม่ดีนัก

ผู้วิจัยมีโอกาสได้สอนวิชา การเขียนสารคดีสื่อสิ่งพิมพ์และสื่ออิเล็กทรอนิกส์ให้แก่นิสิตวิชาโทภาษาไทย ชั้นปีที่ 3 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2561 พบว่า นิสิตมีความสนใจในเรื่องการเขียนบทสารคดีวิทยุเป็นอย่างยิ่ง และได้ผลิตผลงานบทสารคดีวิทยุ 5 นาทีของแต่ละคนออกมาด้วยความตั้งใจ รวมบทสารคดีวิทยุครั้งนี้จำนวนทั้งสิ้น 36 เรื่อง ซึ่งแต่ละเรื่องก็มีความแตกต่างกัน ตัวอย่างผลงานบทสารคดีวิทยุของนิสิต ดังนี้

เรื่อง เงาะโรงเรียนนาสาร จังหวัดสุราษฎร์ธานี
วัตถุประสงค์ เพื่อให้ผู้ฟังได้รับความรู้เรื่อง ประวัติความเป็นมาของเงาะโรงเรียนนาสาร ที่ใครหลายๆ คนยังไม่รู้และยังไม่เคยได้ลิ้มรส
กลุ่มผู้ฟัง ประชาชนทั่วไป ทั้งชายและหญิง ทุกช่วงวัย
เวลาออกอากาศ วันพฤหัสบดีที่ 22 เดือนพฤศจิกายน พ.ศ. 2561 เวลา 12.00 – 12.05 น.
ผู้ดำเนินรายการ นางสาวกฤตวรรณ พุทธศรี

การดำเนินรายการ	เนื้อหา
ดนตรีประจำรายการ	(30 วินาที)
ผู้ดำเนินรายการ	สวัสดีค่ะคุณผู้ฟัง พบกับดิฉัน ดีเจเม็ดทราย ในรายการที่มีสาระนิดๆ และความบันเทิงหน่อยๆ เป็นประจำทุกเที่ยงวันพฤหัสบดี ในรายการ "ของดีของอร่อย เมืองสุราษฎร์ธานี" ทางสถานีวิทยุกระจายเสียง FM. 95 MHz ในช่วงเวลา 12.00 – 12.05 น. สำหรับวันนี้คุณผู้ฟังที่ชื่นชอบของอร่อยๆ ในจังหวัดสุราษฎร์ต้องตั้งใจฟังดีๆ นะคะ เพราะสิ่งที่ดีเจเม็ดทรายกำลังจะบอกต่อไปนี้ คือความกรอบ ความหวาน ความอร่อย นั่นก็คือ "เงาะโรงเรียนนาสาร" นั่นเองค่ะ คุณผู้ฟัง (40 วินาที)
เปิดเพลง สุราษฎร์ธานี	(30 วินาที)
ผู้ดำเนินรายการ	ใครหลายๆ คน ก็อาจจะยังไม่ทราบประวัติความเป็นมาของคำว่า "เงาะโรงเรียนนาสาร" แล้ววันนี้ล่ะค่ะ ดีเจเม็ดทรายก็จะมาเล่าให้ความรู้กับคุณผู้ฟังได้รับฟังกันค่ะ ในปี พ.ศ. 2512 พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดช ได้

	เสด็จเยี่ยมพสกนิกร จังหวัดสุราษฎร์ธานี นายชัช อุตตมางกูร ผู้นำชาวสวนเงาะได้ทูลเกล้าฯ ถวายผลเงาะโรงเรียนและขอพระราชทานชื่อพันธุ์เงาะใหม่ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ทรงมีพระราชดำรัสว่า "ชื่อเงาะโรงเรียนดีอยู่แล้ว" นับแต่นั้นมาเงาะพันธุ์นี้จึงได้ชื่อว่า "เงาะโรงเรียน" อย่างเป็นทางการ เพื่อความเป็นเอกลักษณ์อย่างหนึ่งของอำเภอบ้านนาสาร จังหวัดสุราษฎร์ธานี ได้กำหนดจัดงาน "เทศกาลเงาะโรงเรียนนาสาร" ขึ้นเป็นประจำในช่วงเดือนกรกฎาคมของทุกปี ณ บริเวณริมคลองฉวาง ตำบลนาสาร อำเภอบ้านนาสาร จังหวัดสุราษฎร์ธานี (60 วินาที)
เปิดเพลง สุราษฎร์ธานี	(30 วินาที)
ผู้ดำเนินรายการ	แล้วคุณผู้ฟังล่ะคะ เคยลิ้มลองรสชาติเงาะที่เนื้อหวาน หอม กรอบอร่อยของเงาะโรงเรียนนาสารกันบ้างหรือยังคะ ถ้าหากยัง ต้องไปลองสักครั้งล่ะค่ะ แล้วจะหลงใหลในความกรอบแฝงไปด้วยความหวานเป็นธรรมชาติแล้วยังมีกลิ่นหอมที่เป็นเอกลักษณ์ของเงาะโรงเรียนนาสารโดยเฉพาะ แต่ก่อนคุณจะซื้อก็ต้องแน่ใจก่อนนะคะว่าเป็นเงาะโรงเรียนนาสารของแท้ เพราะแม่ค้าชอบแอบอ้างว่าเป็นเงาะโรงเรียนนาสารทั้งที่จริงแล้วไม่ใช่ ดังนั้นก่อนจะซื้อดูกันดีๆ นะคะ ในวันนี้เวลาสำหรับรายการหมดลงแล้ว ต้องขอขอบคุณผู้ฟังที่ให้เกียรติติดตามรับฟังรายการ "ของดี ของอร่อย เมืองสุราษฎร์ธานี" ทางสถานีวิทยุกระจายเสียง FM. 95 MHz ในช่วงเวลา 12.00 – 12.05 น. เป็นประจำทุกเที่ยงวันพฤหัสบดี ในรายการ "ของดี ของอร่อย เมืองสุราษฎร์ธานี" ที่มีสาระนิดๆ และความบันเทิงหน่อยๆ ของทางสถานีวิทยุกระจายเสียง FM. 95 MHz กับดีเจเม็ดทราย วันนี้ก็ต้องกล่าวคำว่า สวัสดีค่ะ (80 วินาที)
ดนตรีประจำรายการ	(30 วินาที)

จากตัวอย่างบทสารคดีวิทยุดังกล่าวข้างต้น ทำให้ผู้วิจัยสนใจที่จะวิเคราะห์ประเภทบทสารคดีวิทยุและโครงสร้างบทสารคดีวิทยุที่นิสิตได้เขียนขึ้นจำนวนทั้งสิ้น 36 เรื่อง ทั้งนี้เพื่อเป็นการศึกษาความสนใจของนิสิตว่า นิสิตส่วนใหญ่ต้องการนำเสนอเนื้อหาหรือประเภทของสารคดีวิทยุประเด็นใดบ้าง และรูปแบบโครงสร้างบทวิทยุที่นิสิตเขียนมีลักษณะหลากหลายหรือไม่ อย่างไร การศึกษาครั้งนี้จะเป็นประโยชน์ในแง่ที่ว่าจะทำให้เข้าใจ เข้าถึงความหลากหลาย ความสนใจ และความสามารถของนิสิตแต่ละคน ซึ่งงานเขียนลักษณะนี้เป็นการเปิดกว้างทางความคิดให้แก่นิสิต โดยจะไม่มีการบังคับให้นิสิตทำในสิ่งที่พวกเขาไม่ต้องการ เพราะการกระทำเช่นนี้ถือเป็นการปิดกั้นทางความคิดหรือทำลายความคิดสร้างสรรค์ และจะก่อให้เกิดผลเสียมากกว่าผลดี นอกจากนี้แล้ว ยังสามารถนำผลการวิจัยไปพัฒนาการเรียนการสอนรายวิชาการเขียนสารคดีให้ดียิ่งขึ้นได้ในโอกาสต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อวิเคราะห์ประเภทและโครงสร้างของบทสารคดีวิทยุของนิสิตวิชาโทภาษาไทย ชั้นปีที่ 3 มหาวิทยาลัยทักษิณ

เนื้อหาที่เกี่ยวข้อง

ผู้วิจัยศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องด้านความหมาย ประเภท และโครงสร้างของสารคดี ทั้งในส่วนที่เป็นสารคดีสิ่งพิมพ์ และสารคดีอิเล็กทรอนิกส์ สรุปได้ดังนี้

สุทิติ ขัตติยะ (2551 : 110-111) กล่าวถึงความหมาย ประเภท และโครงสร้างของสารคดี ดังนี้ สารคดีทางวิทยุกระจายเสียงมีส่วนประกอบเช่นเดียวกับบทความและสารคดีทางสื่อสิ่งพิมพ์ แต่สิ่งที่แตกต่างไปจากบทความและสารคดีทางสื่อสิ่งพิมพ์ก็คือถ้อยคำหรือข้อความที่ใช้อ่านหรือพูดทางวิทยุกระจายเสียงต้องเข้าใจง่ายและเป็นที่คุ้นเคย ถ้อยคำและเสียงต่าง ๆ ทั้งที่เป็นเสียงพูด เสียงเพลง และเสียงประกอบต้องเป็นเสียงที่มีความเกี่ยวข้องกัน

ประเภทของสารคดี การเขียนสารคดีทางสื่อสิ่งพิมพ์ แบ่งได้หลายแนวคิดตามที่นักวิชาการแต่ละคนจะนำสิ่งใดมาเป็นเกณฑ์ ในการแบ่งในที่นี้จะแบ่งเป็น 3 กรณี คือ

1. การเขียนสารคดีทั่วไป เป็นการเขียนที่มุ่งให้ผู้อ่านได้รับความรู้ในเรื่องต่าง ๆ ที่ไม่จำเพาะเจาะจง และอาจเป็นเรื่องราวในอดีต ปัจจุบัน และอนาคต เช่น สารคดีประวัติศาสตร์ สารคดีท่องเที่ยว และสารคดีสัตว์

2. การเขียนสารคดีเชิงข่าว เป็นการเขียนที่ผู้เขียนนำเอาเหตุการณ์ สถานการณ์ หรือบุคคล ที่เกิดขึ้นในเวลานั้น นำเสนอให้รายละเอียดของข้อมูลอย่างลึกซึ้ง เพื่อให้ผู้อ่านมีความรู้ความเข้าใจในเรื่องนั้นอย่างแจ่มแจ้ง เช่น เหตุการณ์ภัยพิบัติสึนามิ สถานการณ์ชายแดนใต้ของประเทศไทย เป็นต้น

3. การเขียนสารคดีตามความสนใจของผู้อ่าน เป็นการเขียนที่ผู้เขียนนำเอาประเด็นเนื้อหาต่าง ๆ ที่อยู่ในความสนใจของผู้อ่านมาให้รายละเอียดเรื่อง ซึ่งสนองกลุ่มเป้าหมายโดยเฉพาะ โดยอาจจะพิจารณาตามความนิยมของเพศ อายุ ระดับการศึกษา และอาชีพ เป็นต้น สารคดีประเภทนี้อาจมีพื้นฐานมาจากสารคดีทั่วไป หรือสารคดีเชิงข่าวก็ได้ เช่น สารคดีเด็ก สารคดีสตรี และสารคดีบุคคล เป็นต้น

โครงสร้างของการเขียนสารคดี**จะ**เหมือนกับการเขียนเรียงความหรือบทความประกอบด้วยส่วนต่าง ๆ จำนวน 4 ส่วน ได้แก่ ชื่อเรื่อง (Title) ส่วนนำเรื่อง (Introduction) ส่วนเนื้อเรื่อง (Body) และบทส่งท้าย (Conclusion)

ปราณี สุรสิทธ์ (2541: 324-326) กล่าวถึงความแตกต่างของสารคดีกับงานเขียนชนิดอื่น ดังนี้ สารคดีในหนังสือพิมพ์และนิตยสาร มีความคล้ายคลึงงานเขียนประเภทอื่นอยู่บ้าง ดังนั้นเพื่อไม่ให้เกิดความสับสนจึงขอชี้ให้เห็นข้อแตกต่างกับงานประเภทอื่น ดังนี้

1. สารคดีกับบทความ บทความและสารคดี (Feature) ต่างก็เป็นสารคดี (Non-Fiction) แต่มีการเน้นที่ต่างกัน บทความเน้นการให้ทัศนะข้อคิด และข้อวินิจฉัยของผู้เขียนในปัญหาต่างๆ ส่วนสารคดี (Feature) มุ่งให้ข้อมูลเกี่ยวกับข้อเท็จจริงที่เกิดขึ้นหรือสถานการณ์ที่ประชาชนให้ความสนใจ ผู้เขียนนำเสนอให้ประชาชนทราบโดยไม่แสดงความคิดเห็นที่เป็นอารมณ์ส่วนตัวลงไป ไม่มีจุดมุ่งหมายในการโน้มน้าวความคิดเห็นและพฤติกรรมของผู้อ่านโดยตรงเช่นบทความ แต่จะให้ความกระจ่างในสิ่งที่ยังคลุมเครือหรือไม่เป็นที่ทราบกันอย่างถูกต้อง สรุปว่า จุดเด่นของสารคดีคือให้สาระความรู้และความเพลิดเพลินแก่ผู้อ่าน ความเพลิดเพลินเกิดจากความสามารถของผู้เขียนในการใช้ภาษาอย่างได้อรรถรส

2. สารคดีกับข่าว ทั้งสารคดีและข่าวต่างเป็นงานเขียนที่มุ่งให้ข้อเท็จจริง (Fact) แต่งานเขียนทั้ง 2 ชนิดก็มีความแตกต่างกันอย่างเด่นชัดที่วัตถุประสงค์และรูปแบบการนำเสนอ

การรายงานข่าว เป็นการแสดงหาข้อเท็จจริง แล้วรายงานเฉพาะเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นให้ผู้อ่านทราบทันที ภายใต้เงื่อนไขเวลาที่จำกัด ความรวดเร็ว ความสด เป็นองค์ประกอบที่สำคัญ พอๆ กับความถูกต้องเที่ยงตรงของข้อเท็จจริง รูปแบบการรายงานข่าวค่อนข้างแน่นอน ในรูปแบบพีรามิดหัวกลับ โดยวัตถุประสงค์จะสรุปประเด็นสำคัญของเหตุการณ์ให้ผู้อ่านทราบอย่างรวดเร็ว ใช้ภาษากระชับแต่ได้ใจความ

ส่วนสารคดี แม้จะมีวัตถุประสงค์ในการเสนอข้อเท็จจริงเช่นเดียวกับข่าว แต่รูปแบบการนำเสนอต่างกัน ลักษณะการเขียนสารคดีเป็นแบบความเรียงทั่วไปประกอบด้วยโครงสร้าง 3 ส่วน คือ เกริ่นนำ เนื้อเรื่อง และสรุป เรียบเรียงให้มีความสัมพันธ์ต่อเนื่อง ใช้ความสามารถทางภาษาในการบรรยายพรรณนาหรืออธิบายภูมิหลังของเหตุการณ์จนเกิดภาพเป็นที่เข้าใจและชวนคิดตาม ซึ่งกล่าวได้ว่า สารคดีให้ความสำคัญต่อสัมผัสทางอารมณ์มากกว่า ส่วนข่าวให้ความสำคัญต่อข้อมูลเป็นลำดับแรก และจะไม่ใส่อารมณ์ของผู้เขียนไปในข่าวอย่างเด็ดขาด

มาลี บุญศิริพันธ์ (2535: 77-73) แบ่งประเภทสารคดีออกเป็นสองประเภทใหญ่ๆ คือสารคดีเกี่ยวกับข่าวหรือสารคดีเชิงข่าวและสารคดีเกี่ยวกับมนุษย์

1. สารคดีเกี่ยวกับข่าวหรือสารคดีเชิงข่าว (New Feature) เป็นสารคดีเสนอเหตุการณ์หรือเรื่องราวที่กำลังเป็นข่าวอยู่ในความสนใจของผู้อ่าน แต่ไม่เน้นความใหม่สด ทันเวลา ในลักษณะของการเสนอข่าวโดยตรงแต่จะเสนอแง่มุมที่เกี่ยวข้อง เช่น ผลกระทบทางอารมณ์หรือผลกระทบอื่นๆ

2. สารคดีเกี่ยวกับมนุษย์ (Human Interest Feature) เป็นเรื่องน่าสนใจเกี่ยวกับมนุษย์หรือเรื่องที่มนุษย์สนใจ เช่น เรื่องเกี่ยวกับสัตว์ เด็ก ผู้หญิง สถานที่สำคัญ ความรู้สึก อารมณ์ต่างๆ

นอกจากนี้ มาลี บุญศิริพันธ์ ได้เสนอการจำแนกสารคดีเป็นประเภทย่อยๆ ได้ดังนี้

1. สารคดีเสริมข่าว (Brights) ได้แก่ งานเขียนสั้นๆ เสนอแง่มุมขบขันหรือมุมมองแปลกๆ เพื่อสร้างความสดใส สนุกสนาน ผ่อนคลายความตึงเครียด

2. สารคดีเคียงข่าว (Sidebars) คือ สารคดีที่เกี่ยวข้องกับเหตุการณ์โดยตรง หรือผลกระทบเนื่องจากเนื้อข่าวเรื่องใดเรื่องหนึ่ง เช่น ความสูญเสีย ความวิปโยคของครอบครัวที่สมาชิกของบ้านประสบอุบัติเหตุเรือข้ามฟากล่มถึงแก่ชีวิต เป็นต้น

3. สารคดีทั่วไป หมายถึง สารคดีที่เสนอสาระเรื่องราวทั่วๆ ไป ได้แก่

3.1 สารคดีบุคคล (Personal Profiles) เรื่องเกี่ยวกับบุคคลในแง่ต่างๆ เช่น บุคลิกภาพ ความเป็นอยู่ เจตคติ

3.2 สารคดีโอกาสพิเศษ (Seasonal Stories) สาระเรื่องราวที่เกี่ยวข้องกับวาระโอกาสพิเศษ เช่น วันสงกรานต์ ปีผู้สูงอายุ วันแม่

3.3 สารคดีประวัติศาสตร์ (Historical Features) สาระหรือเกร็ดความรู้เกี่ยวกับเรื่องราวทางประวัติศาสตร์

3.4 สารคดีท่องเที่ยว (Traval Features) เสนอเรื่องราวท่องเที่ยวเดินทางของผู้เขียน

3.5 สารคดีแนะนำวิธีทำ (How-to-do Features) ให้สาระความรู้ แนวคิด หรือแนวปฏิบัติของกิจกรรม อาชีพ หรือกระบวนการอย่างใดอย่างหนึ่ง

3.6 สารคดีเด็ก (Children Stories) สาระเรื่องราวเกี่ยวกับเด็ก เช่น จิตวิทยาเด็ก พัฒนาการของเด็ก การละเล่นของเด็ก เป็นต้น

3.7 สารคดีสตรี (Women Stories) สาระเกี่ยวกับสตรีในแง่มุมต่างๆ

3.8 สารคดีเกี่ยวกับสัตว์ (Animals Stories) สาระความรู้เกี่ยวกับสัตว์

จิรพร วิทยศักดิ์พันธุ์ และนาฏยา ตนานนท์ (2550 : 86-93) กล่าวถึงรายการสารคดีวิทยุ ดังมีรายละเอียดต่อไปนี้ รายการสารคดีเป็นรายการที่นำเสนอเรื่องราวที่มีสาระ เกี่ยวกับคน หรือเหตุการณ์ในแง่มุมใดแง่มุมหนึ่งเท่านั้น โดยอยู่บนพื้นฐานของข้อเท็จจริง ไม่ได้เกิดจากจินตนาการ มีวิธีการนำเสนอที่หลากหลาย มีกระบวนการผลิตที่ซับซ้อนกว่ารายการประเภทอื่น โดยมีขั้นตอนการผลิตรายการสารคดีวิทยุ ดังนี้

1. กำหนดขอบเขตของเนื้อหาที่จะนำเสนอ จะเป็นแง่มุมใดแง่มุมหนึ่งเท่านั้น เช่น สารคดีเกี่ยวกับข้าว จะเน้นเพียงเรื่องการปลูก หรือชาวนา หรือความสำคัญของข้าวในมิติวัฒนธรรมเพียงแง่มุมใดแง่มุมหนึ่ง

2. หาข้อมูลเกี่ยวกับเรื่องที่จะนำเสนอ โดยการพูดคุย การอ่าน การค้นคว้าจากแหล่งต่าง ๆ

3. กำหนดจำนวนคนที่จะสัมภาษณ์ คำนึงถึงความสามารถในการให้ข้อมูลที่ต้องการความสามารถในการพูดสื่อสารได้น่าสนใจ น่าฟัง

4. กำหนดประเด็นสำคัญให้ชัดเจน ถามคำถามสั้น ๆ เพื่อผู้ตอบจะได้ตอบตรงประเด็น ไม่เยิ่นเย้อเพื่อความสะดวกในการตัดต่อ

5. การบันทึกเสียงการสัมภาษณ์ ควรเตรียมคำพูดขึ้นต้นและลงท้ายไว้ แล้วเขียนลำดับเสียงสัมภาษณ์ก่อนหลังไว้ด้วย เพื่อให้สามารถเลือกเสียงสัมภาษณ์ ช่วงที่ต้องการมาใช้ได้

6. กำหนดโครงเรื่อง วิธีการขึ้นต้น การเชื่อม การลำดับเรื่อง และการลงท้าย เช่น การขึ้นต้นใช้เสียงประกอบใช้เพลง หรือใช้เสียงบรรยาย การเชื่อมรายการอาจเชื่อมโยงรายการด้วยคำบรรยาย หรือใช้เสียงสัมภาษณ์มาร้อยเข้าไว้ด้วยกัน

สมิทธ์ชาต์ พุมมา (2561) ศึกษาโครงสร้างของชื่อเรื่องและกลวิธีการใช้ภาษาในการตั้งชื่อเรื่องงานเขียนสารคดี ของนิสิตวิชาโทภาษาไทย ชั้นปีที่ 3 ของมหาวิทยาลัยทักษิณ วิทยาเขตสงขลา ซึ่งลงทะเบียนเรียนรายวิชา 0111315 การอ่านและการเขียนสารคดี ในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2560 จำนวนทั้งสิ้น 23 คน โดยแต่ละคนจะต้องเขียนสารคดีสามเรื่อง ดังนั้นข้อมูลเกี่ยวกับชื่อเรื่องสารคดีที่นำมาวิเคราะห์ครั้งนี้รวมทั้งสิ้น 69 เรื่อง ในการวิเคราะห์ข้อมูลจะใช้ทฤษฎีเกี่ยวกับโครงสร้างของภาษาและกลวิธีการตั้งชื่อเรื่องสารคดี

ผลการศึกษาพบว่า โครงสร้างของภาษาในการตั้งชื่อเรื่องสารคดีมี 3 ชนิด ได้แก่ การตั้งชื่อโดยการใช้คำ พบทั้งสิ้น 2 ชื่อ การตั้งชื่อโดยการใช้กลุ่มคำหรือวลี พบทั้งสิ้น 40 ชื่อ และการตั้งชื่อโดยการใช้ประโยค พบทั้งสิ้น 27 ชื่อ ส่วนกลวิธีการตั้งชื่อเรื่องสารคดี มีทั้งสิ้น 3 ชนิด ได้แก่ กลวิธีการตั้งชื่อเรื่องแบบชี้นำเนื้อหา พบจำนวน 51 ชื่อ กลวิธีการตั้งชื่อสารคดีแบบชวนฉงนและกลวิธีการตั้งชื่อสารคดีแบบภาพพจน์ พบอย่างละ 9 ชื่อ ซึ่งกลวิธีการตั้งชื่อสารคดีเหล่านี้มีความสำคัญต่องานเขียนสารคดีแต่ละประเภทเป็นอย่างยิ่ง

เมื่อผู้วิจัยศึกษาเอกสารและงานวิจัยดังกล่าวข้างต้นแล้ว จึงนำมาปรับใช้ในการวิเคราะห์ประเภทและโครงสร้างของบทสารคดีวิทยุของนิสิตจำนวน 36 เรื่อง

วิธีดำเนินการวิจัย

ผู้วิจัยดำเนินการวิจัยตามขั้นตอนต่อไปนี้

1. ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับสารคดี งานเขียนสารคดีสื่อสิ่งพิมพ์ บทสารคดีวิทยุ และการจัดรายการวิทยุ เป็นต้น

2. รวบรวมและตรวจสอบความถูกต้องงานเขียนบทสารคดีวิทยุ 5 นาที ของนิสิตวิชาโทภาษาไทย ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2561 จำนวน 36 เรื่อง

3. วิเคราะห์ข้อมูลตามวัตถุประสงค์ที่วางไว้แต่ต้น ดังนี้

3.1 วิเคราะห์ประเภทหรือเนื้อหาของบทสารคดีวิทยุ โดยดูจากชื่อเรื่องและเนื้อหาที่เขียน จากนั้นจะจัดหมวดหมู่โดยดูความสัมพันธ์ที่คล้ายคลึงกัน ก็จะจัดให้อยู่ในหมวดหมู่เดียวกัน

3.2 วิเคราะห์โครงสร้างบทสารคดีวิทยุ โดยแยกเป็น 4 ส่วน คือ ส่วนชื่อเรื่อง ส่วนเปิดเรื่อง ส่วนดำเนินเรื่อง และส่วนปิดเรื่อง

4. สรุป อภิปรายผล และเสนอแนะ

5. เผยแพร่ผลการวิจัยในงานประชุมวิชาการระดับชาติ

สรุปผลการวิจัย

จากการวิเคราะห์บทสารคดีวิทยุจำนวน 36 เรื่อง สามารถสรุปผลได้ดังนี้

1. ประเภทของสารคดีวิทยุ พบว่า มีอยู่ ทั้งสิ้น 7 ประเภท ได้แก่ 1. สารคดีสุขภาพ 2. สารคดีท่องเที่ยว 3. สารคดีอาหาร 4. สารคดีประวัติศาสตร์ 5. สารคดีสิ่งแวดล้อม 6. สารคดีการศึกษา และ 7. สารคดีบุคคล

ตารางที่ 1 ประเภทบทสารคดีวิทยุ

ลำดับ	ประเภทบทสารคดี	จำนวน	ชื่อเรื่องสารคดี
1.	สารคดีสุขภาพ	20 (ร้อยละ 55.56)	5 อาหารเช้าที่ยิ่งทานบ่อย ยิ่งทำร้ายสุขภาพ, ทำงานอย่างนี้สิดี ไม่เอาเงินที่มีไปจ่ายค่าหมอ เพื่อสุขภาพและชีวิตที่ดี, 6 เคล็บลับหน้าใสเอาใจคนงบน้อย, สุขภาพดีไม่มีขาย ถ้าอยากได้ ต้องลงมือสร้าง, โรคซึมเศร้า, ผลไม้ต้านโรคมะเร็ง, สมุนไพรพิชิตโรค, บุหรี่ ภัยร้ายใกล้ตัว, เคล็ดลับกินอย่างไรให้ผอม, อุทาหรณ์แห่งความงาม, สุขภาพดีเริ่มที่บ้าน, รู้ทันผลิตภัณฑ์สุขภาพกับ อย., เคล็บลับบำรุงสายตาสำหรับหนุ่มสาวไอที, การใช้ชีวิตของคนทำงานเป็นกะ, 9 วิธีดูแลผู้สูงอายุสุขภาพดี, 5 วิธีรักษาอาการอกหัก, การสร้างสุขด้วยตัวของเราเอง, ชีวิตของเรากับการมองโลกในแง่ดี, เคล็บลับการจำกัดความเครียด, มีหรือหมด Passion
2.	สารคดีท่องเที่ยว	4 (ร้อยละ 11.11)	น้ำตกของเทือกเขาบรรทัด, 5 สถานที่ท่องเที่ยวในช่วงฤดูหนาวของเมืองไทย, เล่าเรื่องเมืองไทย, หลบลมร้อน ไปส่องทะเลล้านบัว
3.	สารคดีอาหาร	4 (ร้อยละ 11.11)	โอชะ หมูย่างเมืองตรัง, แล ลี้ลับ ชุมชนมังสวิรัติ, 5 เมนูอาหารไทยโบราณที่หายาก (มาก), เงาะโรงเรียนนาสาร จังหวัดสุราษฎร์ธานี
4.	สารคดีประวัติศาสตร์	3 (ร้อยละ 8.33)	ตำนานภูเขา จังหวัดพัทลุง, ตกเขียว ความอัปยศของสังคมไทยในอดีต, สมัยปัจจุบันกับสมัยก่อนมีความแตกต่างกันอย่างไร

5.	สารคดีสิ่งแวดล้อม	2 (ร้อยละ 5.56)	ไม้แปลก หายาก, บ้านและสวน ชวนให้มอง
6.	สารคดีการศึกษา	2 (ร้อยละ 5.56)	โลกวายใครว่าซับซ้อน, ตามหาความฝัน
7.	สารคดีบุคคล	1 (ร้อยละ 2.78)	เรื่องที่คุณอาจยังไม่รู้เกี่ยวกับราชินีลูกทุ่ง "พุ่มพวง ดวงจันทร์"
	รวม	36 (ร้อยละ 100)	

จากตารางที่ 1 จะเห็นได้ว่า สารคดีสุขภาพ มีจำนวนมากที่สุด คือ 20 เรื่อง รองลงมาคือ สารคดีท่องเที่ยว และสารคดีอาหาร อย่างละ 4 เรื่อง และสารคดีที่พบน้อยที่สุดคือ สารคดีบุคคล

2. การวิเคราะห์บทสารคดีวิทยุ แบ่งออกเป็น ชื่อเรื่อง การเปิดเรื่อง การดำเนินเรื่อง และการปิดเรื่อง ดังนี้

2.1 ชื่อเรื่อง พบโครงสร้างรูปแบบของชื่อเรื่อง 3 ชนิด คือ 1. ชื่อเรื่องที่มีโครงสร้างแบบคำ 2. ชื่อเรื่องที่มีโครงสร้างแบบวลี และ 3. ชื่อเรื่องที่มีโครงสร้างแบบประโยค

ตารางที่ 2 รูปแบบของชื่อเรื่อง

ลำดับ	โครงสร้าง	ชื่อเรื่อง	จำนวน	ร้อยละ
1.	คำ	โรคซึมเศร้า	1	2.78
2.	วลี	ผลไม้ต้านโรคมะเร็ง, สมุนไพรพิชิตโรค, บุหรี่ ภัยร้ายใกล้ตัว, เคล็ดลับกินอย่างไรให้ผอม, อุทาหรณ์แห่งความงาม, เคล็บลับบำรุงสายตาสำหรับหนุ่มสาวไอที, การใช้ชีวิตของคนทำงานเป็นกะ, 9 วิธีดูแลผู้สูงอายุสุขภาพดี, 5 วิธีรักษาอาการอกหัก, การสร้างสุขด้วยตัวของเราเอง, ชีวิตของเรากับการมองโลกในแง่ดี, เคล็บลับการจำกัดความเครียด, มีหรือหมด Passion, น้ำตกของเทือกเขาบรรทัด, 5 สถานที่ท่องเที่ยวในช่วงฤดูหนาวของเมืองไทย, เล่าเรื่องเมืองไทย, โอชะ หมูย่างเมืองตรัง, แล ลี้ลับ ชุมชนมังสวิรัติ, 5 มนูอาหารไทยโบราณที่หายาก(มาก), เงาะโรงเรียนนาสาร จังหวัดสุราษฎร์ธานี, ตำนานภูเขา จังหวัดพัทุลง, ตกเขียว ความอัปยศของสังคมไทยในอดีต, 6 เคล็บลับหน้าใสเอาใจคนงบน้อย	23	63.89

3.	ประโยค	5 อาหารเช้าที่ยิ่งทานบ่อย ยิ่งทำร้ายสุขภาพ, ทำงานอย่างนี้สิดี ไม่เอาเงินที่มีไปจ่ายค่าหมอ เพื่อสุขภาพและชีวิตที่ดี, สุขภาพดีเริ่มที่บ้าน, รู้ทันผลิตภัณฑ์สุขภาพกับ อย., สุขภาพดีไม่มีขาย ถ้าอยากได้ ต้องลงมือสร้าง, หลบลมร้อนไปส่องทะเลล้านบัว, สมัยปัจจุบันกับสมัยก่อนมีความแตกต่างกันอย่างไร, ไม้แปลก หายาก, บ้านและสวน ชวนให้มอง, โลกวายใครว่าซับซ้อน, ตามหาความฝัน, เรื่องที่คุณอาจยังไม่รู้เกี่ยวกับราชินีลูกทุ่ง "พุ่มพวง ดวงจันทร์"	12	33.33
รวม			**36**	**100**

จากตารางที่ 2 จะเห็นได้ว่า โครงสร้างของชื่อเรื่องที่เป็นวลีมีจำนวนมากที่สุด คือ 23 เรื่อง รองลงมาคือ โครงสร้างของชื่อเรื่องที่เป็นประโยค พบจำนวน 12 เรื่อง และโครงสร้างของชื่อเรื่องที่เป็นคำมีจำนวนน้อยที่สุด พบเพียง 1 เรื่อง เท่านั้น

2.2 การเปิดเรื่องบทสารคดีวิทยุ พบว่า มีอยู่ 6 ชนิด ได้แก่ 1. เพลงประจำรายการ+การทักทาย 2. เพลงประจำรายการ+เพลง+การทักทาย 3.เพลง+การทักทาย 4.การทักทาย 5. เพลง และ 6. ไม่มีส่วนเปิดเรื่อง

ตารางที่ 3 รูปแบบการเปิดเรื่องบทสารคดีวิทยุ

ลำดับ	รูปแบบการเปิดเรื่องสารคดีวิทยุ	จำนวน	ร้อยละ
1.	เพลงประจำรายการ+การทักทาย	28	77.78
2.	เพลงประจำรายการ+เพลง+การทักทาย	3	8.33
3.	เพลง+การทักทาย	2	5.56
4.	การทักทาย	1	2.78
5.	เพลง	1	2.78
6.	ไม่มีส่วนเปิดเรื่อง	1	2.78
รวม		**36**	**100**

จากตารางที่ 3 จะเห็นได้ว่า รูปแบบการเปิดเรื่องสารคดีวิทยุที่พบมากที่สุดคือ เพลงประจำรายการ+การทักทาย มีจำนวนทั้งสิ้น 28 เรื่อง รองลงมาคือ เพลงประจำรายการ+เพลง+การทักทาย จำนวน 3 เรื่อง และเพลง+การทักทาย จำนวน 2 เรื่อง

2.3 การดำเนินเรื่องบทสารคดีวิทยุ พบว่า มีอยู่ 5 ชนิด ได้แก่ 1. เพลง+เนื้อหา+เพลง 2. เนื้อหา 3. เพลง+เนื้อหา 4. เนื้อหา+เพลง และ 5. เพลง+เนื้อหา+ โฆษณา

ตารางที่ 4 รูปแบบการดำเนินเรื่องบทสารคดีวิทยุ

ลำดับ	รูปแบบการดำเนินเรื่องบทสารคดีวิทยุ	จำนวน	ร้อยละ
1.	เพลง+เนื้อหา+เพลง	17	47.22
2.	เนื้อหา	10	27.78
3.	เพลง+เนื้อหา	5	13.89
4.	เนื้อหา+เพลง	3	8.33
5.	เพลง+เนื้อหา+โฆษณา	1	2.78
รวม		**36**	**100**

จากตารางที่ 4 จะเห็นได้ว่า รูปแบบการดำเนินเรื่องบทสารคดีวิทยุที่พบมากที่สุดคือ เพลง+เนื้อหา+เพลง มีทั้งสิ้น 17 เรื่อง รองลงมาคือ เนื้อหา มีจำนวน 10 เรื่อง และที่พบน้อยที่สุดคือ เพลง+เนื้อหา+โฆษณา พบจำนวน 1 เรื่อง

2.4 การปิดเรื่องบทสารคดีวิทยุ พบว่า มีอยู่ 6 ชนิด ได้แก่ 1. กล่าวปิดรายการ 2. กล่าวปิดรายการ+เพลงประจำรายการ 3. กล่าวปิดรายการ+เพลง 4. ไม่มีการกล่าวปิด 5. กล่าวปิดรายการ+เพลง+เพลงประจำรายการ และ 6. เพลง+เพลงประจำรายการ

ตารางที่ 5 รูปแบบการปิดเรื่องบทสารคดีวิทยุ

ลำดับ	รูปแบบการปิดเรื่องบทสารคดีวิทยุ	จำนวน	ร้อยละ
1.	กล่าวปิดรายการ	11	30.56
2.	กล่าวปิดรายการ+เพลงประจำรายการ	9	25
3.	กล่าวปิดรายการ+เพลง	8	22.22
4.	ไม่มีการกล่าวปิด	5	13.89
5.	กล่าวปิดรายการ+เพลง+เพลงประจำรายการ	2	5.56
6.	เพลง+เพลงประจำรายการ	1	2.78
รวม		**36**	**100**

จากตารางที่ 5 จะเห็นได้ว่า การปิดเรื่องของบทสารคดีวิทยุที่พบมากที่สุดคือโครงสร้างแบบ กล่าวปิดรายการ เพียงอย่างเดียว มีจำนวน 11 เรื่อง รองลงมาคือ กล่าวปิดรายการ+เพลงประจำรายการ มีจำนวน 9 เรื่อง และที่พบน้อยที่สุดคือ เพลง+เพลงประจำรายการ

อภิปรายผล

1. ผู้วิจัยพบว่านิสิตส่วนใหญ่มีความสนใจเขียนสารคดีประเภทสุขภาพมากที่สุด มีจำนวนทั้งสิ้น 20 คน หรือเกินครึ่งห้องเรียน ซึ่งสะท้อนให้เห็นว่า นิสิตมีความใส่ใจในเรื่องสุขภาพกายและสุขภาพจิตเป็นอย่างยิ่ง เพราะเป็นสิ่งสำคัญใกล้ตัวที่ไม่ควรมองข้าม ส่วนสารคดีบุคคลเป็นสารคดีที่มีนิสิตเขียนน้อยที่สุด เนื่องจากสารคดีประเภทนี้เขียนยาก เป็นเรื่องส่วนตัวของบุคคล หากผู้เขียนใช้ภาษาที่ไม่เหมาะสม อาจก่อให้เกิดผลเสียแก่ผู้เขียนได้ ดังนั้นนิสิตจึงไม่นิยมเขียนสารคดีประเภทนี้

2. การวิเคราะห์บทสารคดีวิทยุทั้ง 4 ส่วน สามารถสรุปได้ดังนี้

2.1 ผู้เขียนบทสารคดีวิทยุนิยมตั้งชื่อเรื่องที่มีลักษณะโครงสร้างแบบกลุ่มคำหรือวลีมากที่สุด ซึ่งโครงสร้างลักษณะนี้ จะไม่สั้นหรือยาวจนเกินไป ผลการศึกษาครั้งนี้สอดคล้องกับผลการศึกษาในงานวิจัยของ สมิทธ์ชาต์ พุมมา (2561) ซึ่งศึกษาโครงสร้างของชื่อเรื่องและกลวิธีการใช้ภาษาในการตั้งชื่อเรื่องงานเขียนสารคดี ของนิสิตวิชาโทภาษาไทย ชั้นปีที่ 3 ของมหาวิทยาลัยทักษิณ

2.2 การเปิดเรื่องบทสารคดี พบ 6 ชนิด แต่ประเภทที่นิยมเขียนมากที่สุดคือ รูปแบบการเปิดเรื่องสารคดีแบบ เพลงประจำรายการ+การทักทาย ซึ่งเป็นรูปแบบที่นิยมใช้กันโดยทั่วไป ส่วนอีก 5 รูปแบบนั้น ผู้เขียนแต่ละคนก็เลือกใช้แตกต่างกันตามความชอบและความถนัดของตนเอง

2.3 การดำเนินเรื่องบทสารคดีวิทยุ พบ 5 ชนิด แต่ประเภทที่นิยมเขียนมากที่สุดคือ รูปแบบการดำเนินเรื่องสารคดีแบบ เพลง+เนื้อหา+เพลง หมายถึง มีการเปิดเพลง และพูดเนื้อหา และมีการเปิดเพลงอีกครั้งหนึ่ง แสดงว่ารูปแบบเช่นนี้มักจะมีการเปิดเพลงถึงสองครั้ง ทั้งนี้เพื่อให้ผู้ฟังได้ผ่อนคลายจากการฟังเนื้อหา และไม่ให้เกิดความเบื่อหน่ายมากจนเกินไป

2.4 การสรุปหรือปิดเรื่องบทสารคดี พบ 6 ชนิด แต่ประเภทที่นิยมเขียนมากที่สุดคือ กล่าวปิดรายการเลย เช่น การกล่าวสรุป ขอบคุณและสวัสดีท่านผู้ฟัง ซึ่งลักษณะนี้เป็นรูปแบบที่เป็นที่นิยมใช้กันโดยทั่วไป

3. จะเห็นได้ว่าประเภทของบทสารคดีวิทยุหรือเนื้อหาที่นิสิตต้องการนำเสนอมีอยู่หลากหลายประเด็นตามความชื่นชอบหรือความสนใจของแต่ละคน ส่วนด้านตัวบทสารคดีวิทยุ นิสิตส่วนใหญ่จะเลือกเขียนบทที่เป็นพื้นฐานหรือความนิยมโดยทั่วไปก่อน แต่จะมีนิสิตส่วนหนึ่งที่แหวกแนวหรือนิยมทำนอกกฎ เช่น ไม่มีส่วนเปิดเรื่อง ไม่มีการกล่าวปิด หรือเพิ่มการแทรกโฆษณาเข้าไปด้วย เป็นต้น ซึ่งแต่ละรูปแบบต่างๆ ที่กล่าวมาทั้งหมด ไม่มีรูปแบบใดดีที่สุดหรือแย่ที่สุด เพราะงานเขียนบทสารคดีวิทยุเป็นงานเขียนที่สร้างสรรค์ ดังนั้นนิสิตหรือผู้เรียนสามารถประยุกต์ใช้ศาสตร์และศิลป์ที่มีอยู่ในตัวเองมาผลิตเป็นผลงานสร้างสรรค์ได้ตามใจชอบ แต่จะประสบความสำเร็จหรือไม่ขึ้นอยู่กับผู้ฟังที่จะตัดสินว่าชอบหรือไม่ชอบ และเพราะเหตุใด นั่นเอง

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลวิจัยไปใช้

สามารถนำผลการวิจัยครั้งนี้ไปใช้ประกอบการเรียนการสอน เช่นเป็นตัวอย่างให้แก่นิสิตที่เรียนการเขียนบทสารคดีวิทยุ นอกจากนี้แล้วยังสามารถเผยแพร่ให้แก่นักจัดรายการวิทยุเพื่อจะได้นำความรู้ ความคิดไปพัฒนาการทำงานของตนเองให้ดียิ่งขึ้น

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. วิเคราะห์งานเขียนบทวิทยุประเภทอื่นๆ เช่น บทความหรือข่าว
2. วิเคราะห์งานเขียนบทสารคดีโทรทัศน์ ของ สถานีโทรทัศน์ช่องต่างๆ
3. วิเคราะห์งานเขียนสารคดีสื่อสิ่งพิมพ์ เช่น สารคดีท่องเที่ยวหรือสารคดีสุขภาพ เป็นต้น

เอกสารอ้างอิง

จิรพร วิทยศักดิ์พันธุ์ และนาฏยา ตนานนท์. (2550). **คู่มือวิทยุชุมชน**. เชียงใหม่ : พงษ์สวัสดิ์ การพิมพ์.

ปราณี สุรสิทธ์. (2541). **การเขียนสร้างสรรค์เชิงวารสารศาสตร์**. กรุงเทพฯ : แสงดาว.

มาลี บุญศิริพันธ์. (2535). **การเขียนสารคดีสำหรับสื่อสิ่งพิมพ์**. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์ประกายพรึก.

สมิทธ์ชาต์ พุมมา. (2561). ภาษาที่ใช้ในการตั้งชื่อเรื่องงานเขียนสารคดีของนิสิตวิชาโทภาษาไทย ชั้นปีที่ 3 มหาวิทยาลัยทักษิณ หน้า ss203(1-7). ใน **การประชุมวิชาการระดับชาติ "วลัยลักษณ์วิจัย" ครั้งที่ 10** ณ มหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์ จังหวัดนครศรีธรรมราช. 27-28 มี.ค. 2561.

สุทิติ ขัตติยะ. (2551). **ศาสตร์การเขียน**. กรุงเทพฯ : เปเปอร์เฮาส์.